

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาชาวเขาเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ ของศูนย์หัตถกรรมของที่ระลึก บ้านเหล่า ต.สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาชาวเขาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเอกสาร ตำรา งานวิจัยตลอดจนเว็บไซต์ที่บริการข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐาน สร้างแนวความคิดและกำหนดกรอบการศึกษาข้อมูล สภาพทั่วไปของที่ระลึกตุ๊กตาชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง เผ่ามูเซอ เผ่าอาข่าและเผ่าลีซู

1.1 แหล่งข้อมูลประเภทตำราเอกสาร โดยศึกษาจาก หนังสือ ตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขาชนเผ่ากระเหรี่ยง เผ่ามูเซอ เผ่าอาข่า และเผ่าลีซู

1.2 แหล่งข้อมูลประเภทอินเทอร์เน็ต (Internet) โดยการศึกษาข้อมูลผ่านเว็บไซต์ (Website) เรื่องข้อมูลของการผลิตผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขาชนเผ่ากระเหรี่ยง เผ่ามูเซอ เผ่าอาข่า และเผ่าลีซู

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม ภายใต้กรอบแนวความคิดจากการศึกษาเอกสารเว็บไซต์และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยเข้าสู่พื้นที่แหล่งผลิตภัณฑ์ และศึกษาพฤติกรรมการใช้ ที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ให้ความสนใจ รวมไปถึงแหล่งขายสินค้า

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารเว็บไซต์ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลจากการลงพื้นที่ เพื่อกำหนดแนวความคิดในการพัฒนาออกแบบบรรจุภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 4 กระบวนการพัฒนาและสร้างสรรค์ ภายใต้กรอบแนวความคิดการพัฒนาออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาชาวเขา การกำหนดในเบื้องต้น มาพัฒนาการออกแบบ และสร้างผลงานการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 5 สรุปประเมินผล อภิปราย นำเสนอผลงาน แนวทางการพัฒนาการออกแบบ บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขาชนเผ่าต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ตลอดจนเว็บไซต์ที่บริการข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาร่างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยในขั้นต้น ประเด็นที่นำมาร่างประกอบไปด้วย

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขา
2. ศึกษากระบวนการผลิตและจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขา
3. ศึกษาบรรจุภัณฑ์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขาสำหรับผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขา

ตุ๊กตาชาวเขา

1.2 ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของการวิจัยในเบื้องต้นซึ่งเกี่ยวข้องกับ 3 ข้อสำคัญดังกล่าวไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญของผู้ผลิตตุ๊กตาชาวเขา โดยผู้วิจัยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1. หัวหน้ากลุ่มผู้ผลิตตุ๊กตาชาวเขา	จำนวน 1 คน
2. คนงานผลิตตุ๊กตาชาวเขา	จำนวน 1 คน
3. พนักงานขายตุ๊กตาชาวเขา	จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดพื้นที่ในการวิจัยทางด้านผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขาของศูนย์หัตถกรรมของที่ระลึก บ้านเหล่า ต.สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขา โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 3 เก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเข้าภาคสนามด้วยวิธีเปิดเผยตัว (Over role) โดยนำหนังสือจากทางมหาวิทยาลัย เสนอต่อหัวหน้ากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาชาวเขาของศูนย์หัตถกรรมของที่ระลึก บ้านเหล่า ต.สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. **การศึกษาเอกสาร (Documentary Studies)** เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษา การเปลี่ยนแปลง

ทางสังคมด้านความเป็นอยู่ของชุมชนผู้ประกอบอาชีพผลิตตุ๊กตาชาวเขาของศูนย์หัตถกรรมของที่ระลึก บ้านเหล่า ต.สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

2. การสังเกต

2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตที่ใช้กับเหตุการณ์ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความเชื่อ สภาพที่อยู่อาศัย กระบวนการผลิตตุ๊กตาชาวเขา เป็นต้น ซึ่งการเก็บข้อมูลครั้งนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์กับกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและสร้างเป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเครื่องมือต่างๆที่ใช้ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

เมื่อนำเครื่องมือเสนอผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งการจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูปประกอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนของศูนย์หัตถกรรมของที่ระลึก บ้านเหล่า ต.สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด จากการสังเกต สัมภาษณ์
2. ตรวจสอบข้อมูล เป็นการตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูล (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่เก็บข้อมูล ด้วยการดูแลข้อมูลที่มีความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ขณะที่สัมภาษณ์ คำตอบที่ได้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ข้อมูลเดิมและข้อสังเกตของนักวิจัยหรือไม่ ข้อทดสอบสภาพแวดล้อม และข้อมูลอื่นที่มีอยู่เดิมจากแหล่งอื่นๆ ในลักษณะทดสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ตามระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำ และเชื่อถือได้มากที่สุด

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้ามีวิธีการดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543. หน้า 129-130)

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ในการพิสูจน์ข้อมูลที่ได้ถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือการตรวจสอบข้อมูลแหล่งที่มา ที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่ง เวลา ถ้าข้อมูลต่างเวลากันเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล ถ้าบุคคลให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต แทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ควรเปลี่ยนผู้วิจัยหลายคน

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) ตรวจสอบว่าการตีความหมายพฤติกรรมว่าตรงหรือแตกต่างไปจากทฤษฎี หรือจากแนวคิดผู้เชี่ยวชาญมากน้อยเพียงใด และตรวจสอบผู้วิจัยเอง โดยศึกษาเอกสารเพิ่มเติม สอบถามความคิดเห็นอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อข้อมูลที่ขัดแย้งกันหรือข้อมูลไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลซ้ำเพื่อยืนยันความถูกต้อง

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ข้อมูลแต่ละประเภท ที่เก็บรวบรวมข้อมูลไว้ใช้ในการบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย คือวิธีตีความสร้างข้อมูลจากข้อมูลรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นในหลายๆ เหตุการณ์ แล้วก็สร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปยังไม่ได้รับการยืนยัน ถือเป็นสมมติฐานชั่วคราว ถ้าหากได้รับการยืนยันก็ถือเป็นข้อสรุป ซึ่งมีความเป็นนามธรรมในระดับต้นๆ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543. หน้า 131)

รัตนะ บัวสนธิ์ (2541. หน้า 101) กล่าวว่า การสรุปข้อความจริงส่วนใหญ่โดยอาศัยข้อมูลส่วนย่อยหลายๆ ส่วนประกอบกัน ซึ่งข้อสรุปที่ได้นั้น จะครอบคลุมข้อมูลส่วนย่อยทั้งหมด ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อสรุปอุปนัย จะกระทำต่อเมื่อมีข้อมูลส่วนย่อยมากพอที่ผู้วิจัยจะสามารถ วิเคราะห์เชื่อมโยงลักษณะที่ร่วมกันของข้อมูลส่วนย่อยเข้าด้วยกัน โดยการวิเคราะห์สรุปอุปนัยในวิจัยเชิงคุณภาพ จะเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ผู้วิจัยได้ทำการสร้างข้อมูลชั่วคราวจากการบันทึกภาคสนาม ในแต่ละครั้งและการเชื่อมโยง ก็สรุปชั่วคราวเข้าด้วยกัน โดยอาศัยประโยคหรือข้อความ รวมถึงการสร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุป